

Bröstcancerscreening med mammografi och Organiserad prostacancertestning (OPT)

Salma Tunå Butt

Medicinsk rådgivare, RCC Syd

Spec. i Kirurgi, Med. Dr.

ST-läkare i Allmänmedicin

REGION
BLEKINGE

Region Halland

REGION
KRONOBERG

SKÅNE

Organiserad prostatacancertestning (OPT) Region Skåne

- Thomas Jiborn
- Överläkare, VO Urologi SUS
- Medicinskt ansvarig, Prostatacancercentrum Skåne

2023-06-01

REGION
BLEKINGE

Region Halland

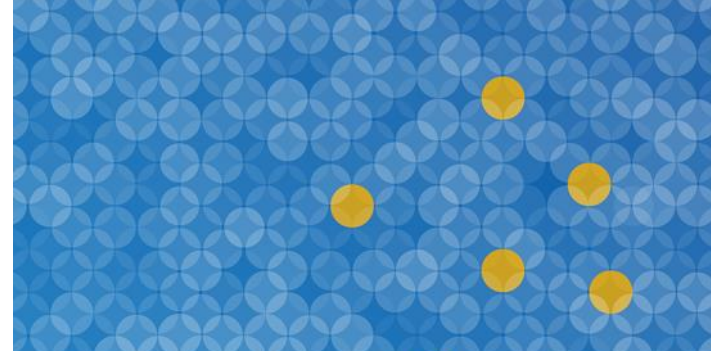
REGION
KRONOBERG

REGION
SKÅNE

Agenda

- Bakgrund
- Organisation
- Hur går det egentligen till?
- Kommunikation
- Lägesrapport och vägen framåt
- Vad händer i resten av landet?
- Sammanfattning
- Frågor/diskussion

Bakgrund

Beslut i HSN 180627

- Region Skåne inrättar ett **Regionalt prostatacancercentrum**

 Prostatacancercentrum Skåne i drift sedan 190902

- Region Skåne inför **organiserad PSA-testning**

 Start pilotstudie september 2020

Bakgrund

Prostatacancercentrum i Region Skåne

Anna-Carin Börjedahl
Sjuksköterska 100 % sedan
september 2019

Linda Jireteg
Medicinsk sekreterare 30 %
Sedan mars 2021

Thomas Jiborn
Enhetschef PCC
Medicinsk ansvarig läkare 50%
sedan september 2019

Bakgrund

Oorganiserad PSA-testning

”vem som helst kan när som helst ta PSA”

- Ineffektivt, resurskrävande och ojämlikt
- Upprepade PSA helt i onödan
- Andra är ovetande, avstår eller nekas
- Olika hur förhöjda PSA-värden följs upp
- Risk för överdiagnostik och överbehandling / risk för att missa cancer

Socialstyrelsen 2018

Rekommendation

Hälso- och sjukvården bör inte erbjuda screening för prostatacancer med PSA-prov

Motivering

Nyttan med screening för prostatacancer med PSA-prov **bedöms inte tydligt överväga** de negativa effekterna på befolkningsnivå.

Regeringen ger stöd för tidig upptäckt av prostatacancer

Idag meddelade Socialstyrelsen att de inte rekommenderar ett nationellt screeningprogram för prostatacancer. Regeringen väljer därför att stärka de regionala cancercentrumens arbete på området.

– Prostatacancer är den vanligaste formen av cancer i Sverige. För regeringen är det centralt att göra vad vi kan för att stärka arbetet och ger därför de regionala cancercentrumen ett extra tillskott för att stärka sitt arbete med tidig upptäckt och diagnostik av prostatacancer, säger socialminister Annika Strandhäll.

De regionala cancercentrumen ska i samverkan samla de som har bäst kunskap kring PSA-prov och alternativ tilläggsdiagnostik och genomföra workshops med syfte att identifiera ett standardiserat och effektivt handläggande vid PSA-test i Sverige.

Dessutom ska workshopparna identifiera vilka kunskapsluckor inom området som särskilt skulle behöva fyllas för att på ett mer effektivt sätt särskilja vilka som behöver utvidgad provtagning och kanske behandling och vilka man kan avstå provtagning på.

Dagens oorganiserade PSA-testning är

- Resurskrävande
- Ineffektiv
- Ojämlig

Bakgrund

Skillnad mellan screening och organiserad testning

Screening

- Nationell inbjudan
- Syfte hitta specifik sjukdom
- Höga krav på nytta och vetenskapligt stöd

Organiserad prostatacancertestning

- Regionala insatser
- Rätta den oorganiserade PSA-testningen
- Riktad neutral information
- Möjlighet till organiserad uppföljning och utredning
- Ska fylla kunskapsluckor inför nationellt screeningprogram

Bakgrund

Organiserad prostatacancertestning (OPT)

- Riktad information om prostatacancer till män mellan 50 och 74 år
- Möjlighet till PSA-provtagning inom programmet
- Standardiserad uppföljning för att hitta de män som är betjänta av behandling och samtidigt minska risken för överdiagnostik
- Välinformerat beslut hos den enskilde mannen
- Rationellt utnyttjande av tillgängliga sjukvårdsresurser

Bakgrund

Organiserad prostatacancer testning utmaningar

- Målsättning att nå ut med *begriplig* information om prostatacancer testning till så många män som möjligt och samtidigt skapa trygghet i beslut och uppföljning
- I Skåne finns ca 190 000 män mellan 50 och 74 år
- I Skåne talas många olika språk
- Organiserad prostatacancer testning kräver stora resurser

Organisation

Så här möter vi utmaningarna

- Automatiserat kallelsesystem (INCA). Sköter informationsutskick och provsvar.
- Digitaliserad information till berörda på 1177 med översättningar.
- Regional koordinator: Samordnar utredning och ansvarar för rådgivning.
- Stegvis breddinförande

Organisation

Algoritmer

Kallelsystemet

Utredningsprocess -
styrdokument

Biopsier

Uppföljning

OPT är till stora delar en automatiserad och standardiserad process

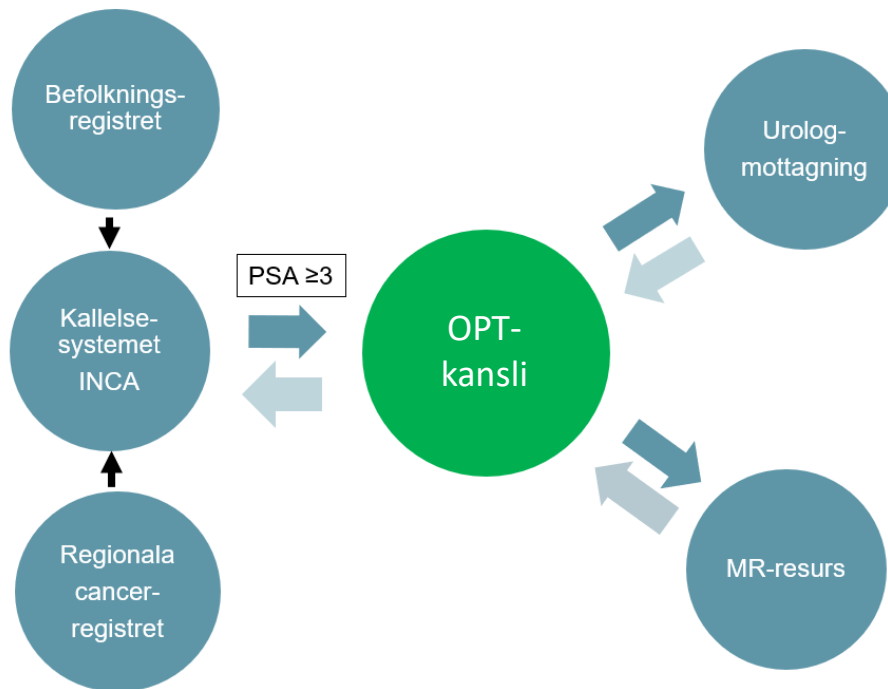
Organisation

Algoritmer

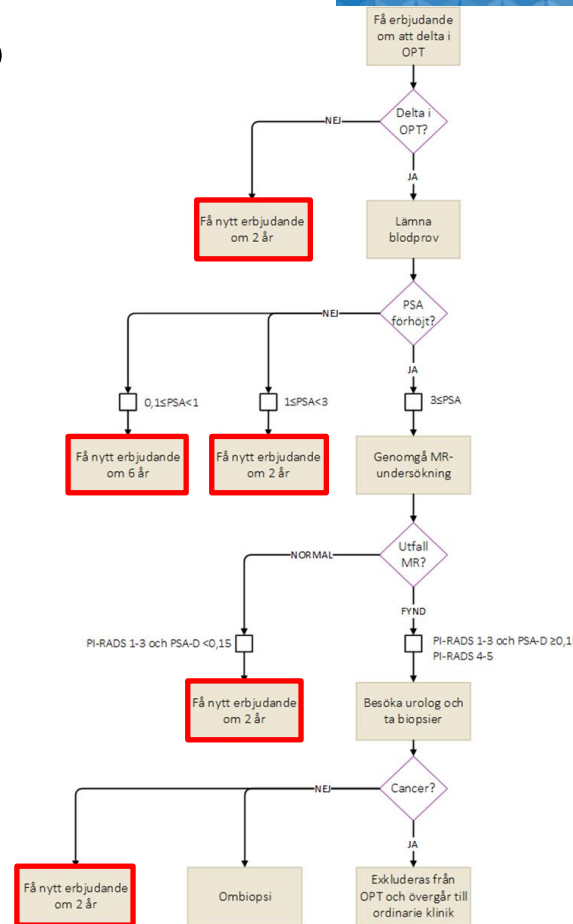
OPT är till stora delar en automatiserad och standardiserad process

Organisation

Hur går det till?

Algoritm

Förenklad algoritm
organiserad prostatacancer testning

Hur går det till?

 Referensadress:
Helsingborgs läsalett
c/o Verksamhetsstöd
S.I Nicolai, Bergsiden 11, vån 4
Prostatacancercentrum Skåne,
Anne-Karin Sköglösa
25187 Helsingborg

Information om testning för att tidigt upptäcka prostatacancer

Vad innebär detta?
Du får den här informationen för att Region Skåne erbjuder regelbunden testning för prostatacancer hos män mellan 50 och 74 år. Genom att lämna ett blodprov kan ditt PSA-värde mätas och du får en bedömning om risken för prostatacancer.

Om du tidigare fått diagnosen prostatacancer eller om du redan är under utredning, ber vi dig att kontakta Region Skånes prostatacancercentrum, se nedan.

Varför erbjuds inte alla män att testa sig?
Det är oftast bra att upptäcka och behandla cancer tidigt innan sjukdomen ger symptom. Därför finns nationella testprogram för tidig upptäckt av bland annat bröstcancer. När det gäller prostatacancer har Socialstyrelsen bedömt att fördelarna med ett nationellt testprogram inte tydligt överväger nackdelarna. Därför finns inget nationellt program för tidig upptäckt av prostatacancer. Istället informerar vi dig om fördelar och nackdelar, så att du själv kan välja om du vill testa dig eller inte. Om du vill testa dig blir det första steget att lämna ett blodprov som heter PSA. Du kan läsa mer om PSA-prov och prostatacancer på www.1177.se.

Fördelar och nackdelar med att lämna PSA-prov
Den viktigaste fördelen är att regelbundna PSA-blodprov ger goda möjligheter att tidigt upptäcka och behandla en prostatacancer, innan den sprider sig i kroppen. Regelbunden testning för prostatacancer kan minska risken för att dö av prostatacancer.

Även om det alltså kan vara bra för dig att lämna PSA-prov, finns det också nackdelar som du bör fundera på innan du bestämmer dig. Det är troligare att du kommer att uppleva någon nackdel, än att du tack vare testningen undviker att drabbas av en allvarlig prostatacancer. Nackdelarna är oftast lindriga, men de kan påverka din livskvalitet negativt.

Den viktigaste nackdelen är att utredning av ett förhöjt PSA-värde kan leda till en cancerdiagnos och behandling av en cancer som inte skulle ha gett dig några symptom under din livstid. Behandling av prostatacancer leder ofta till nedsatt förmåga att stå fäst. En del får urinläckage eller besvär från ändtarmen, men det är mindre vanligt.

Mer information
Innan du bestämmer dig för om du vill testa dig eller inte, rekommenderar vi att du besöker webbplatsen 1177.se för mer information. Använd sökorden blodprov PSA eller prostatacancer.

Information in other languages
Information on prostate cancer testing in Skåne has been translated into several languages at www.1177.se/skane/otherlanguages

Frågor eller synpunkter
Kontakta Prostatacancercentrum Skåne: 1177.se, sök på Prostatacancercentrum. Telefontid: måndag-torsdag kl. 09.00–11.00
Telefon: 040-33 53 98

Om du väljer att vara med i programmet för organiserad prostatacancer-testning kommer vi att spara dina uppgifter i ett nationellt kvalitetsregister i syfte att följa upp och utveckla testprogrammet. Du har rätt att inte bli registrerad och att i efterhand få dina uppgifter reviderade ur registret.

Kontakta i så fall Region Skånes Prostatacancercentrum, se ovan.

 Referensadress:
Helsingborgs läsalett
c/o Verksamhetsstöd
S.I Nicolai, Bergsiden 11, vån 4
Prostatacancercentrum Skåne,
Anne-Karin Sköglösa
25187 Helsingborg

Erbjudande om testning för att tidigt upptäcka prostatacancer

Män som är mellan 50 och 74 år blir stegvis under de kommande åren erbjudna att testa sig regelbundet för prostatacancer i Skåne. PSA-värdet i ditt blod används för att bedöma risken för prostatacancer.

Gör så här

1. Du bokar själv en tid för PSA prov på din vårdcentral eller på något av Skånes sjukhus.
2. Ta med detta brev och legitimation och lämna till provtagningspersonalen.
3. Blodprovet bör lämnas inom en månad från det datum då det här brevet skickades till dig.
4. Provtagningen är gratis för dig.

Har du redan testat dig?
Om du redan har testat dig vid ett tidigare tillfälle och vill fortsätta, föreslår vi att du är med i Regions Skånes program för regelbunden testning. För att gå med i testprogrammet behöver du ta om ditt blodprov med detta erbjudande.

Följ instruktionen under "Gör så här".

Svar på din provtagning
Du får ett brev hemskickat inom två veckor efter provtagningen. I brevet finns information om ditt PSA-värde och vilken uppföljning som planeras. Om ditt PSA-värde är lågt kommer du att få en påminnelse om att lämna ett nytt PSA-blodprov om två eller sex år beroende på hur lågt ditt värde är. Om ditt PSA-värde däremot är förhöjt kommer du att få en kallelse till en undersökning med magnetkamera. Efter undersökningen får du mer information och besked om det finns behov av utredning hos en urologspesialist. Kontakta Prostatacancercentrum om du inte fått brev med provsvar inom två veckor.

Du kan bidra till forskningen om värdet av organiserad prostatacancer-testning
Ditt deltagande är viktigt. Ge ditt medgivande genom att besöka webbplatsen 1177.se. Använd sökordet Prostatacancer. Klicka på länken samtycke till forskning. Om du har frågor, kontakta Prostatacancercentrum. Telefon: 040-33 53 98, måndag-torsdag kl. 9–11.

Information in other languages
Information on prostate cancer testing in Skåne has been translated into several languages at www.1177.se/skane/otherlanguages

Instruktion till provtagningspersonalen:
Detta brev berättar till PSA-provtagning inom ramen för Region Skånes organiserade prostatacancer-testning. Använd Kundkod MAÖKPC och RSId 122414.

Mer information om provtagning finns på Vårdgivare Skåne under Laboratoriemedicin.

Mer information

Innan du bestämmer dig för om du vill testa dig eller inte, rekommenderar vi att du besöker webbplatsen 1177.se för mer information. Använd sökorden **blodprov PSA** eller **prostatacancer**.

Information in other languages

Information on prostate cancer testing in Skåne has been translated into several languages at: www.1177.se/skane/otherlanguages

Skåne

[Cancer](#) i prostatan innebär att en cancertumör har bildats. Först växer den bara inuti prostatakörteln, ofta i de delar som ligger längst från urinröret. Då märker du inte av sjukdomen. Det kan ta 10 till 15 år innan cancertumören sprider sig eller ger symtom. Ibland kan sjukdomen utvecklas snabbare.

Cancern kan sprida sig i kroppen och bilda dottertumörer, som också kallas metastaser. Prostatacancer kan sprida sig till lymfkörtlar och skelettet, till exempel i nedre delen av ryggraden och bäckenbenet.

I sena stadier av sjukdomen kan det också bildas metastaser i andra organ, till exempel i levern och lungorna.

Erbjudande om regelbunden testning för prostatacancer i Skåne

Män som är mellan 50 och 74 år blir stegvis under de kommande åren erbjudna att testa sig regelbundet för prostatacancer i Skåne. Det är en stor åldersgrupp och därför skickas erbjudandet ut i olika omgångar med start under hösten 2020.

Brev skickas hem till dig med post

Information om fördelar och nackdelar med PSA-prov skickas hem till dig med post. I samma brev finns också ett erbjudande om att testa dig genom att lämna ett blodprov.

PSA-värdet i ditt blod visar hur stor risken är att du kan få prostatacancer. Om du väljer att testa dig får du regelbundet erbjudande om testning och uppföljning fram till och med det år som du fyller 74 år.

Mer på 1177.se

[Regelbunden testning för prostatacancer i Skåne](#)
[Blodprov PSA](#)

Informationen finns på andra språk - Other languages

Här kan du läsa informationen på andra språk:

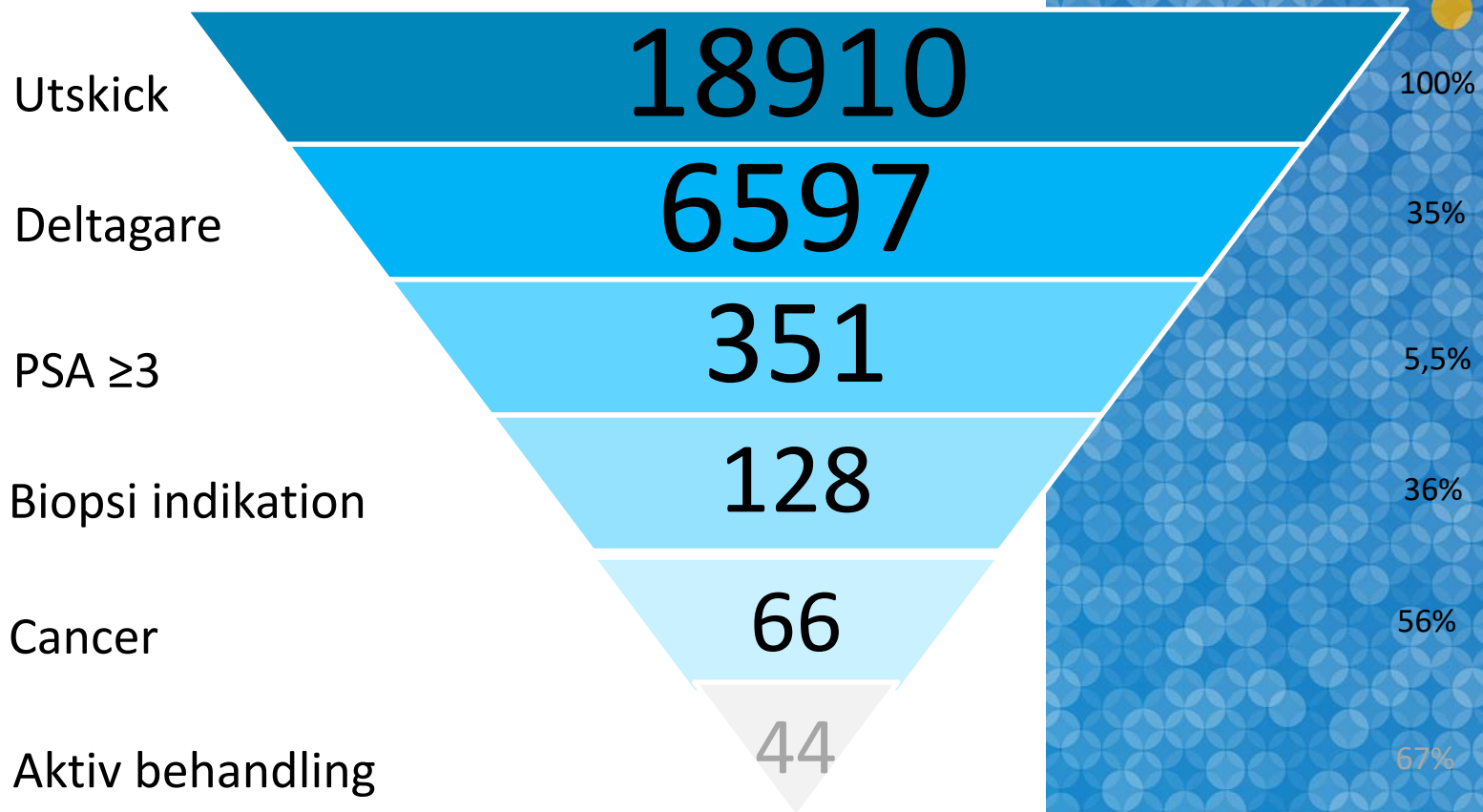
[\(arabiska\) العربية](#)
[English \(engelska\)](#)
[Soomaali \(somaliska\)](#)
[Lättläst svenska](#)

OBS! Män med symtom ska ALLTID utredas!

- Alla män med symtom från urinvägarna ska utredas oavsett om de ingår i OPT eller inte.
- Nationella vårdprogrammet, SVF prostatacancer och AKO riktlinjerna.

Lägesrapport

Aktuellt status utskick 2022 Region Skåne
Uppgifterna som är ljusgrå justeras när samtliga patienter är färdigutredda

Vägen framåt

Hösten 2020

- Pilotstudie. 999 utskick. 50, 56 och 62 år.

2021

- Män födda 1971 (ca 9000)

2022

- Män födda 1972 (ca 9000)
- Män födda 1966 (ca 9000)
- 2 års kontroller från piloten
- Nytt erbjudande till de från piloten som inte tog provet

2023 =>

- Successivt utvidga till fler åldersgrupper

Vad händer i resten av landet?

- **Start september 2020**
 - Västra Götalandsregionen
 - Skåne
- **Start 2022-2023**
 - Stockholm
 - Jönköping
 - Region norr

Sammanfattning OPT

- Region Skåne är igång med OPT - föregångare i Sverige
- Väl förberedda inför ett sannolikt kommande nationellt screeningprogram
- 190 000 män i åldersgruppen 50-74 år - införandet tar tid - utredningsresurser
- Läs på 1177 och ta ställning till om du vill testa dig!
- Män med symtom ska ALLTID utredas

Frågor/diskussion

Kontaktuppgifter

thomas.jiborn@skane.se

Överläkare, VO Urologi SUS

Medicinskt ansvarig, Prostatacancercentrum Skåne

Ledamot Nationell arbetsgrupp för organiserad
prostatacancer testning

TACK!

Kontaktuppgifter

salma.butt@skane.se

salma.tunabutt@skane.se

Medicinsk rådgivare, RCC Syd

Spec. i Kirurgi, Med. Dr.

(ST-läkare i Allmänmedicin)

Ledamot Nationell arbetsgrupp för organiserad
prostatacancertestning

REGIONALT
CANCERCENTRUM
SYD

